

Redaktør: M g r. I r g e n s. Medarbeidere: Mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrid Undset, Lars Eskeland

„St. Olav“ utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontor eller direkte, skriftlig- i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2,50 pr. kvartal forskuddsvis betalt. for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. ihende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften.

„St. Olav“'s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743 Redaktøren privat 14161 Redaksjonssekretæren fru Vanberg privat 30487 — „St. Olav“'s ekspedisjon og forlag „Akersveien 5 I, åpent torsdage fra 10—2 og 4—7. Lørdager fra 10—1. De øvrige dage fra kl. 10—4 Utbetalinger kun tirsdag kl. 3—4.

INNHold: Hitler og Pavestolen. — Omkring den eukaristiske kongress i Budapest. — Dikteren Ernst Thrasolt 60 år. — Utstein kloster. — Bibelen i alle katolske hjem. — Bønnens apostolat i vekst. — De gåtefulle maorier. — Program for landsmøtet pinsen 1938. — -og derute.

Hitler og Pavestolen.

Adolf Hitler, det tyske rikets statsoverhode, har vært i Rom, og han har undlatt å avlegge et besøk hos den hellige Fader. Det er umulig å fortolke denne forsømmelse som noe annet enn en tilsiktet utfordring. At Paven var flyttet ut til sin sommerresidens Castel Gandolfo spiller i denne forbindelse ingen rolle. Også der hadde den hellige Fader kunnet motta Hitler, men da Paven drog derut var forresten allerede programmet for Hitlers Roma-besøk kjent i alle detaljer. Det besynderlige er imidlertid at så mange aviser helt har oversatt denne Hitlers klare forsømmelse og isteden har dvelt ved «Osservatore Romano»s påfallende taushet som endog er blitt betegnet som et utslag av fanatisme! I all rettfærdighets navn må det jo være innlysende at Vatikanets presseorgans holdning er en naturlig og logisk konsekvens av Hitlers optreden under Roma-besøket.

Man minnes uvilkårlig keiser *Wilhelm II*'s besøk i Roma i 1888, 1893 og 1903. Den gang var det offisielt brudd mellom Pavestolen og kongeriket Italia, og eftersom keiserens besøk navnlig gjaldt Tysklands allierte Italia kunde det være forbundet med en viss vanskelighet for ham som kongen av Italias gjest samtidig å avlegge besøk hos Paven, men som bekjent undlot han det aldri.

Siden krigen har de statsoverhoder som har gjestet kongen av Italia heller aldri forsømt å besøke Paven i Vatikanet. Vi kan nevne presidenten for Amerikas Forente Stater *Woodrow Wilson*, kong *Georg V* og dronning *Mary* samt kong *Gustaf av*

Sverige — for bare å ta med suverener fra land og riker hvor de katolske undersätter utgjør et mindretall.

I 1929 sluttet Italia forlik med Pavestolen og Vatikanstaten blev opprettet hvorefter kongen og dronningen av Italia avla offisielt besøk hos Pave Pius XI. Mens keiser Wilhelm ifølge de da gjeldende regler måtte legge veien til Vatikanet om den tyske ambassade i Rom, for likesom fra tysk område å begi sig til Paven, så hadde Hitler kunnet dra direkte fra Quirinalet til Paven enten i Vatikanet eller i Castel Gandolfo. Hitler vilde ikke, og feilen er derfor på hans side. Og det er med full rett at «Osservatore Romano» har forbigått Hitlers Roma-besøk i taushet.

Pavestolen har oplevd verre ting enn denne Hitlers forsømmelse, og den har overlevet det. Den har sett riker opstå og riker gå til grunne. Selv om Paven personlig ikke føler sig i minste måte berørt av Hitlers optreden, så kan det ikke annet enn gjøre ham ondt især når han tenker på det store antall trofaste og gode katolikker i Tyskland, som i sitt stille sinn må føle sig krenket og såret over at deres statsoverhode tar så lite hensyn til deres religiøse følelser.

Og som «La Croix»s korrespondent i Rom har fremholdt, så har dette forhold i forbindelse med de ostentative hakekorsdekorasjoner i den evige stad utvilsomt på en pinlig måte berørt Italias katolske befolkning.

«Men», sier han, «Petrus har forladt staden som

er blitt ydmyget og profanert ved en slik utsmykning. Han har begitt sig til Albanerbjergene for å be og gråte. Og hvad er Rom uten Paven, som gir byen dens evige betydning? Dette fravær er mer enn en protest, den er for Italia som en levende samvittighetsnag. Dersom der Führer skulde tre inn på *via della Conciliazione* — (Forliksgaten,

som fra Engelsborg fører rett op til St. Peterskirken) så vil han stanse foran Peterskirkens strålende facade. Selv en konge fra Afganistan har voktet sig for en slik synd mot Anden. Og her dreier det sig om et statsoverhode som har diplomatisk forbindelse med den hellige Stol».

Refleksjonene gjør sig selv. —

Omkring den eukaristiske kongress i Budapest.

Den ungarske hovedstad arbeider nu på spreng for å bli ferdig til på verdigste måte å motta de mange som i dagene 23.—29. mai vil innfinne sig i Budapest som deltagere i den 34. eukaristiske verdenskongress. Den siste fant sted i Manila og det lå i sakens natur at deltagelsen fra det europeiske kontinent ikke da var så stor som den ventes å bli i år. Men også fra Amerika, Asia og Afrika har det meldt sig deltagere — således kommer den kjente apostoliske vikar av Nanking, mgr. Paul Yu Pin i spissen for en stor delegasjon av kinesiske katolikker.

Som pavelig legat er anmeldt kardinalstatssekretær Pacelli, ledsaget av et stort følge, hvorav kan nevnes mgr. Montini, mgr. Lutter, mgr. Nasalli Rocca, mgr. Grano, fyrst Lancelotti, grev Chiassi og grev Pietromarchi. Riksforstander Horthy har sendt en takkeskrivelse hvori han uttaler sin og landets opriktige glede over legatens utnevning, og ber ham være sin gjest under oppholdet. Forøvrig vil 20 kardinaler, 71 erkebiskoper og 227 biskoper samt over 2 millioner katolikker delta. 20 000 studenter, medlemmer av katolske studenterforeninger, har stillet sig til disposisjon for de besøkende som førere og tolker. I forbindelse med kongressen avholder det internasjonale katolske lærerforbund, som teller 60 000 medlemmer fra 35 land sitt årlige møte.

Men det er også store forberedelser som er gjort. En million plakater på 19 sprog er sendt ut til alle land samt 3 millioner propagandatrykksaker og 1 million kunsttrykkprospekter. Men de har også båret frukt: pilgrimer fra Chile, Phillipinerne og Australia er allerede underveis, og fra Tyrkiet, Islams faste borg, har meldt sig 144 pilgrimer. Desverre gjør den spanske borgerkrig at der kun har meldt sig få deltagere fra dette land — dog kommer der en gruppe nasjonalister under ledelse av Alcazars tapre forsvarer general Moscardo. Fra Nederland kommer en tallrik representasjon.

Foreløbig er anmeldt 8500 prester, hvorav de 600 vil være behjelpelig under de to store felleskommunioner, som man venter vil samle 600 000 deltagere. Hver prest assisteres av to ministranter og de tallrike til kongressen anskaffede kalker og ci-

borier skal senere fordeles mellom fattige menigheter. Alle deltagende nasjoner skal ved en representant bringe en hilsen til kongressen. Fra Norge vil den bli fremført av *Lars Eskeland*.

Den Hl. Fader vil tale i radioen, og umiddelbart etter slippes 2000 hvite duer løs. Høttalere er anbragt overalt i byen. En uforglemmelig opplevelse vil skibsprosjeksjonen på Donau bli — mens den foregår vil erkehertug Albrecht føre 20 oplyste aeroplaner i formasjon som Ungarns apostoliske dobbeltkors over byen.

Grev von Galen, Münsters uforferdede biskop, har utsendt et hyrdebrev hvori han skriver om deltagelsen i kongressen. Det heter bl. a. i det: «Vår hellige fader, pave Pius XI har pålagt dette års eukaristiske verdenskongress at den som spesielt opgave skal forme sig som en verdensprotest mot gudløshetsbevegelsen og den fryktelige fare som den gudløse kommunisme og bolsjevisme representerer for menneskeheten, friheten og den kristne kultur. Han har uttalt det ønske at avslutningsdagen den 29. mai, skal feires ikke alene i Budapest, men i alle kristne land, bispedømmer og menigheter med en felles bønne- og sone-kommunion av alle troende.

Det vil ikke være de tyske katolikker mulig å reise til Budapest og delta i personlig samvær med den øvrige verdens katolikker i den eukaristiske kongress' forsamlinger, fester og prosesjoner. Men desto ivrigere vil vi imøtekomme den Hl. Faders ønske og hjemme samles foran tabernakelet i våre kirker på verdenskongressens dager i tilbedelse, soning og bønn, og i ånden forenet med troende over hele verden bønnfalle om frelse fra gudløshetens, kommunismens og bolsjevismens færer for vårt folk og for alle folkeslag på hele jorden».

Ennvidere forordner overhyrden at Kristi himmelfartsdag og de to etterfølgende dager skal det allerhelligste sakrament være utstillet til tilbedelse fra den første messes begynnelse til formiddagsgudstjenestens slutt. På kongressens siste dag skal der i alle kirker avholdes en 13-timers tilbedelse av det utstilte allerhelligste sakrament og om morgenen skal såvidt mulig alle troende opofre den hel-

lige kommunion som sonekommunion i den Hl. Faders mening.

*

Verden i almindelighet bruker en helt annen målestokk enn troen på eukaristiens hemmelighetsfulle kraft, når det gjelder å bedømme de krefter som den tillegger makt og innflytelse. Går det høyt anerkjenner den en viss åndelighet som har sitt utspring i naturlige krefter og kan forstås umiddelbart fordi den er en erfaringssak. Men de eukaristiske kongressers virkninger ligger på et annet plan og hører som all annen forherligelse av Gud hjemme i det overnaturliges verden. De er tilbedelse, ærefrykt, kjærlighet, bønn og soning, som har som midtpunkt den under brødets skikkelse skjulte guddom — og feires som en verdensfest. De eukaristiske kongressers internasjonale karakter er i tidens løp trått klarere og klarere frem i alle katolikkens bevisshet. Alle jordens egner, hvor der overhodet bor katolikker, er representert i de store skarer, som kneler ved foten av det store alter, på hvilket det hellige offer frembæres. I herkomst, dannelse og levevilkår er de alle forskjellige, men de forenes alle i samme tro og samme kjærlighet.

De eukaristiske fester ligner pyramidene, som peker med sin spiss mot himlen mens fundamentet hviler på jorden. De er ikke beregnet på engler, men på mennesker, ti de skal utbre Guds rike på jorden og bringe menneskeheten nærmere til ham. Den 34. internasjonale eukaristiske kongress finner sted i den verdensdel, hvorfra i mange århundrer store åndelige bevegelser er utgått — til det gode og til det onde. Engang var det den levende kristne tro som bandt alle folk på dette kontinent sammen — men hvor mange av disse den gamle verdens folk har nu bevart denne arv? Har de ikke begitt sig på vandring og søkt hjelpen annetsteds — snart hist, snart her? De onde følger av denne splittelse har vist sig på så å si alle områder — ikke bare i det religiøse liv. Den oppmerksomme iakttager bemerker dem daglig. Og i denne verdensdel, i Europa, reises nu den eukaristiske verdenskongress' alter.

Den hellige Stefans land er det utvalgte, fordi Ungarn nettop i år feirer 900 års dagen for hans død. De ungarske biskoper har i sine hyrdebrev fremhevet hans eksemplariske kristne liv og hans fortjeneste av kristendommens utbredelse i landet — og i forbindelse med alle Ungarns katolikker har man under ledelse av landets primas, kardinalerkebiskop dr. Justinian Serédy anlagt alle forberedelsene slik, som det sømmer sig for en religiøs kongress. Man har ikke for alle de mange teknisk-materielle anordninger glemt den åndelige side, men lagt stor vekt på den.

I hele Ungarn vil man ikke finne en eneste katolsk menighet som ikke i det forløpne år har avholdt et triduum til ære for det allerhelligste sakrament i forening med felleskommunion. I alle

større byer, først og fremst i Budapest, er der blitt avholdt møter til religiøs fornyelse innenfor de enkelte stender, erhverv, grupper o. l. — og det er sørget for at alle kan delta i kongressen.

Men heller ikke Ungarns protestanter holder sig tilbake. Med henblikk på kongressen har deres ledelse utsendt et kommunike til alle prester og menigheter hvor det bl. a. heter: «1938 er særlig viet minnet om vår første konge. Enhver tro ungarer bøier sig i takknemlighet mot Gud for kong Stefans majestetiske skikkelse, i hvem vi hylder grunnleggeren av den ungarske stat, det kristne Ungarns første misjonær og vårt tusenårige rikes første og største kulturhelt. Vår tradisjonsrike troskap mot nasjonen og vår absolutte fedrelandskjærlighet forplikter oss til å delta i den fest som nu feires av nasjonens største trossamfund. I mai måned blir vår hovedstad også skueplass for en sammenkomst av stor betydning. Våre romersk-katolske brødre samles fra alle verdens kanter til en eukaristisk kongress for å hylde den efter deres tro i alterets sakrament inkarnerte Kristus — vi holder det for ønskelig at denne våre brødres fest ikke forstyrres ved noen skurrende lyd fra vår side — — —»

Dikteren Ernst Thrasolt 60 år.

For noen år siden hadde vi her i Norge besøk av den kjente tyske dikterprest Ernst Thrasolt, som gjorde et uforglemmelig inntrykk ved hele sin sterke og særpregede personlighet. Når han nu fyller 60 år 12. mai, er det ikke mer enn rimelig at vi vier ham en omtale, idet vi presenterer ham for de av våre lesere som ikke har anledning til å utdype kjennskapet til ham gjennom hans flittige og allsidige medarbeiderskap i «Berlins Katholisches Kirchenblatt». Johannes Mumbauer har i «Hochland» betegnet ham som «fornyeren av Tysklands religiøse lyrikk» — en viktig men meget rammende karakteristikk.

Joseph Mathias Tressel — som har antatt sitt familienavns gamle form Thrasolt, som kunstnernavn og nu aldri kalles annet — blev født i den gamle by Beurig ved Saar. I 1904 blev han presviet i Trier og virket noen år som sjelesørger i Saar- og Rhindistriktet. I 1908 utkom hans første diktsamling «De profundis» og vakte en for en debutbok sjelden oppmerksomhet. Med et slag vant han sig plass mellem de profesjonelle diktere — ti hans dikt hadde spirituell lødighet og var ikke bare fromme rimerier. Kritikken var begeistret og fremhevet særlig hans originalitet. Året efter utkom «Stillen Menschen», som ved sin vidunderlige lyriske kraft hører til de inderligste og dybeste naturskildringer i den tyske litteratur. I 1911 kom

Gjensidige

Norges eldste livsforsikrings-
og livrenteselskap.
Stiftet 1847.

iske kraft hører til de inderligste og dypeste naturskildringer i den tyske litteratur. I 1911 kom «Witterung der Seele», for hvilken diktsamling han samme år fikk tildelt universitetet i Würzburgs dikterpris.

I 1908 hadde han forøvrig overtatt redaksjonen av et katolsk illustrert ungdomsblad, som han ledet frem til å få en avgjørende innflytelse på lesekretsen. De beste medarbeidere blev knyttet til det — men i 1913 overlot Thrasolt det til en ny ledelse, idet han selv grunnla «Das Heilige Feuer», et av de betydningsfulleste kulturelt-religiøse månedsskrifter på tysk. Det var et «praktisk centralt og universelt kulturorgan», som bl. a. talte Carl Sonnenschein blandt sine medarbeidere.

Efter krigen utkom i 1921 «Gottlieder eines Gläubigen», en rystende bekjennelse om en Jakobs-kamp med Gud som man bøier sig i ærefrykt for. Kampen mellom himmel og helvete slik som den utspiller sig i et menneskebryst gjenspeiles i dette verk, som kommer fra et blødende hjerte.

I 1922 utkom «Mönche und Nonnen» og balladen i folkelig stil «Die schöne arme Magd». Den første vakte en del diskusjon og krever også en viss modenhet av sine lesere. Samme år kom de gripende dødssanger «In Memoriam» alle de falne i verdenskrigen, som bl. a. også teller to av dikterens egne brødre i sine triste rekker, og en bok om bønder — en «jordtung verskronikk over bondens liv». Det samme kan sies om den lille diktsamling «Behaal meeck lew» («behold mig kjær» — altså hjemstavnen) på Saar-Mosel-dialekten og som kritikken stillet jevnstidig med en Fritz Reuters, Claus Groths og I P. Hebels produksjon, og hvis sukses Thrasolt senere har forfulgt med «Fänk beim Bo'r unn» («Fang beim Bauern an»). «Eia Susanni» er en julebok fra 1930, og «Heiliges Land» en familiebok fra samme år, hvor forøvrig også Thrasolts store biografi over Sonnenschein utkom i et oplag på inntil nu 18 000 ekspl.

I sin litteraturhistorie «Die deutsche Dichtung der neuesten Zeit» fastslår Mumbauer at det er en utilgivelig fortielse og undlatelsessynd at konfesjonelle fordommer har hindret de ledende kritikk- og litteraturkretser i å skjenke Ernst Thrasolt den uforbeholdne anerkjennelse han har krav på. I sin dobbelte egenskap av prest og kunstner står Thrasolt utenfor all motediktning, og lar sig kun inspirere av de ekte spirituelle realiteter. Det er livets store og største foreteelser han behandler, og han stiller vidtgående fordringer til sig selv og sine lesere. Og vi kan slutte vår omtale av ham med de ord som Friedrich Schreyvogel skriver om ham i sin bok «Katholische Leistungen in der Weltliteratur der Gegenwart»: «prestedikteren Ernst Thrasolt må betegnes som forbilledet og veileder hvor der er tale om lyrisk skapen ut fra levende tro og lutret sjelekraft til bruk for en seir over verden».

«St. Olav» sender den sympatiske forfatter og sterke personlighet sin hjerteligste lykkønsking til testdagen. Ad multos annos!

Utstein kloster.

Utstein er en av de vakreste naturperler i Rogaland. Klosterøen og nabøene og holmene ligger der som blide havfruheimer i den livlige led. Bondegårdene og skjærgården, fjordarmene og havet, har satt stevnemøte med hverandre midt i dette mangfoldige kystpanorama. Her er sagaruner i jordskorpen.

På Utstein hadde Harald Hårfagre sin kongsgård. I sundet ved sydsiden falt Erling Skjalgson i 1028, og lenger syd fant Trygve Olavson sin bane i 1033. Her stod i sin tid også det gamle kloster. Alle vegner er der spor i molten og myter i miljøet. Når man idag kommer til Utstein så sover der noget sagastort på stedet. Men en gang har det døde været liv og gjort sin byggende gjerning i folket og satt merke etter sig i historien.

Utstein kloster skriver sig fra omkring 1280. Bygningsstilen var engelsk gotikk med spissbuede vinduer og høie portaler. I nasjonalisert form kalles også byggemåten Håkon Håkonsen-stilen. Byggverket var opsatt i en stor firkant, med plattingskiødd gårdsplass i midten, og i sin helhet reist av gammeldags gråstensmur. Hjørner, dører og vindus-innfatninger var av fin klebersten, og kunstnerisk utsmykket med kors og ornamenter, forteller storgårdens eier under en omvisning.

Kirken utgjør hele den nordre fløi av klosterruinene. Den hadde i sin tid store dimensjoner, men nu er bare koret i brukbar stand. Ellert Schanke senior har foræret kirken til staten, som i 1903 restaurerte koret og tårnet, mens skibet fremdeles ligger i ruiner. Det er et vakkert gudshus. Innventaret i koret er fra det 16. århundre. Prekestolen, med trønhimmel over, bærer Erik Urnes' våben, og altertavlen er praktfull. Bare toppstykket av den står på plass for ikke å skygge for de vakre glassmalerier fra nyere tid. Stolstadene er smakløst overmalt, og den moderne mørtel i muren, med kalkpuss utenpå, tar sig ikke godt ut i denne gamle tradisjon. Her trenges der nok enda en innvendig restaurering.

Så er det tårnet. Det er næsten en tusenkunst å kravle sig op gjennom den vanskelige vindeltrapp — i svunne tider for munkene og idag for mig. Klokkeren har årstallet 1654 og er av tysk herkomst. Min cicerone ringer med den, og der runger ut i rummet en klar malmklang, Guds fred av vemodig vellyd. Det er enda mere å se i tårnet. Vi går bort over tårnhvelvningen. Det er et under av byggekunst. Hele den svære runding er sammenkilt av småsten i metertykke lag. Hvordan kan yttermurene klare denne kolossale tyngde? Og holder selve hvelvet? Men slik har det altså stått i århundrer. Utførelsen er visst litt av en nasjonal pyramidegåde.

Østre og vestre fløi i komplekset var abbedens og klosterbrødrenes spesielle bygninger. Fra gårdsplassen fører der ganger inn til hvert rum. Den store hovedinngang vender ut mot sjøsiden, med vaktcelle ved porten og glugge i muren. Soverummet — dormitoriet — står der den dag idag. Det var felles for ordenens brødre og abbeden. Nu er innredningen borte, men hvis veggene kunde fortelle?

Ordenens dagligrum — konventsalen — var et stort fel-

lesværelse hvor alle saker, verdslige og geistlige, blev behandlet. —

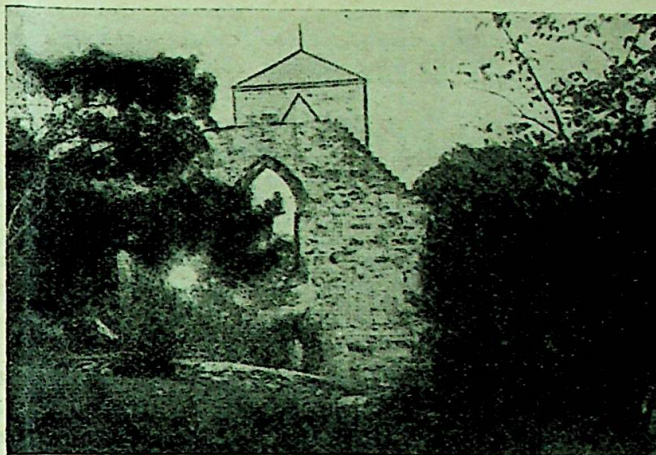
Kjøkkenet står der den dag idag. Det som nu er igjen fra gammel tid er det fikse skyllevannsløp av fin klebersten. Så var det spiserummet — refectoriet — som nu ligger i grus, med nye bygninger på de gamle murerer.

Under alle disse rum går det høiloftede kjellere som bruktes til matlager. Murene er ennå upåvirket av tidens tann. I den ene står der en kjempemessig askerot, og dette tyder på at kjellerne har ligget åpne i lange årrekker.

Gårdsplassen er pent plattingklædd og gir inntrykk av forstenet soliditet. I glanstiden var der her en flott svalgang, båret oppe av høie spissbuer på de svære bygninger. Ordensbrødrenes sommeridyll. Mellem klostergangens murer gror der slyngende sløifer av den sjeldne plante Lobelia, som næsten synes å være hentet like fra paradisetts have med sine yndefulle blomster og sin praktfulle mosaikk. I det sydøstlige hjørne står fremdeles klosterets beryktede fangetårn med malerier av storgårdens ahner i et spesielt værelse. Der spøker i de mørke netter. Spøkelset kalles «Den hvite dame på Utstein». Frem gjennom tidene er tallose mennesker blitt vettskremte av det mystiske fenomen.

Klosterbrønnen står i god behold i nordøstre hjørne av den gamle kirkegårdsmur. Der er det iskoldt vann selv i heteste sommervarmen. Tidligere var den overbygget med en kunstnerisk utsmykket kleberstensportal. Brønnstene og brønntrinene er slitte av tråkkende sko og filende taug, som vidner om et hundreårig slit under det gamle vann-åk. Da den gamle gårdsarbeideren, som i 50 år hadde været dreng på klosteret, måtte rive portalen, klaget han over at det var det såreste arbeide han nogengang i sitt liv hadde utført. Han oppfattet det som helligbrøde. Sagnet forteller at munkene la blyrør fra et opkomme ved foten av Ravnefjellet frem til klosterbrønnen. Men i nutiden er der ingen merker etter dette anlegg, som sannsynligvis har stått på høide med det beste i middelalerens fornamneste vannkunst.

Mur-runder og rester i terrenget viser at lenger vest på eiendommen har der stått andre nødvendige bygg tilhørende klosteret. Stekehus, bryggerhus, ildhus, løer, vå-

Fra Utstein kloster.

ninger for arbeidsfolket på storgården, og andre hus. Ingenting av dette lar sig rekonstruere.

Siden reformasjonens dager har eierne bodd i selve klosterkomplekset. Tidligere bestod rømmene her av svære, romantiske borgsaler. Der var tykke gråstensmurer og små blyruter med grønnlig skjær. Alt dette er dessverre forandret og modernisert.

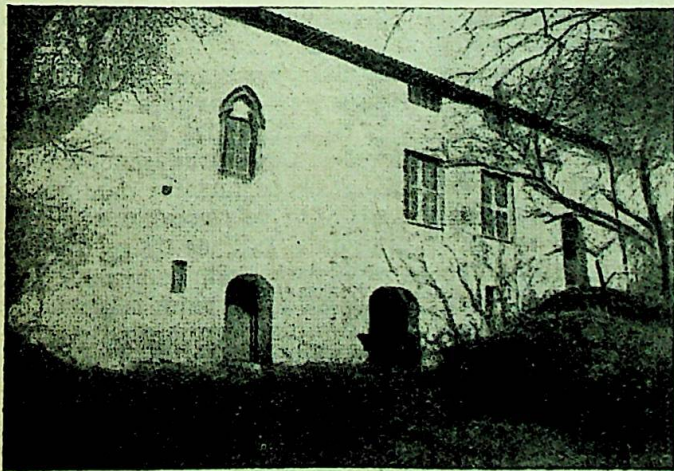
Klosteret har også sin hemmelige gang. Den fører fra konventsalskjeller og går inn under gårdsplassen, med ukjent munning. Sagn som fremdeles lever på folkemunne der ute, forteller at i den hemmelige gang som går fra klosteret og ut på jordet, står der en ku med gullklave om halsen. Gamle Kornelius Kloster berettet at Borre Garmann, eieren før Eilert Schanke senior, hadde kjennskap til at der skulde være en hemmelig skatt gjemt i klosteruinene. Han hadde noiaktig beskrivelse av skjulestedet. Først skulde man stote på en jernport, men hvis man åpnet den og gikk inn for å ta skatten, så ville man aldri slippe levende ut igjen.

Full av spenning gikk Garmann igang med å grave, og traff ganske riktig jernporten, men i siste øieblikk blev han redd spådommens trussel og kastet igjen grøften. Så meget er imidlertid sikkert: Jernporten eksisterer, og er fremdeles omgitt med mystisk hemmelighetsfullhet. Hittil har ingen våget sig innenfor gittersprinklene.

Omgivelsene er et særlig vakkert naturmiljø. To høide- drag tiltrekker sig opmerksomheten. Den ene har form som en liggende dyrenes konge, og har derfor i nyere tid fått navnet «Den hvilende løve». I en knaus ved stranden er der et tydelig manns-ansikt i fjellveggen. Det skal ligne den tidligere eier Borre Garmann på en prikk.

Bak Knebersfjellet ligger de gamle hustuffer fra Harald Hårfagres kongsgård. «Østmannakongen som på Utstein bor», kalles Hornklove i kvadet om Hafsfjordslaget. Her er stedet. Man kan se tuffer av naust som han dro skibene sine op i om vinteren. I jorden er der spor etter gamle hustuffer og rester av solide stengjerder.

Lokalhistorikeren Torkel Mauland mente at Tora Mosterstong, til tross for at hun var av Horda-Kåres ætt, ikke bodde på Moster i Hordaland, men på Mosterøy like ved Utstein, og at den eldgamle stenbro mellom de to nabo-øer er bygget av Harald Hårfagre i den tid han som 72-årig

Fra Utstein kloster.

ungdom gikk på frierfot til Tora. Min ledsager sier spøkefullt: Over broen kan man gå på frierfotter den dag idag.

Dette er synbare ting og sikre kjennsgjerninger. Men gåten ligger allikevel rugende over ruinene. Hvordan artet livet sig i klosteret? Hvordan var det organisert i alle detaljer og i store trekk dette munkesamfund? Rimeligvis har der været omkring 30 ordensbrødre.

Lars Eskeland sa i et foredrag på Utstein at munkelivet kjenner vi bare fra den vonde side her i landet. Rettsprotokollene forteller om kiv og tretter mellom brødrene og bøndene. Men det inntrykk man får fra disse dokumenter er et ensidig skyggebillede. Derfor burde aldri folk kives offentlig. Arkivene vil bare gi fremtiden falske forestillinger.

Sikkert er det at klostrene har været til stor nytte også hos oss. Munkene grunnla vårt havebruk. På mange av livets områder var de foregangsfolk. De var middelalderens kunnskapsmakt og tidsperiodens nevenyttige kyndighet, midt blandt en akterutseilt almue, med fruktbar vekselvirkning mellom tusenvis av ensomme arbeidsceller over hele Europa. Såpass salt var de i daukjøttet. De sådde. Og omsider spiret deres frø.

Bibelen i alle katolske hjem.

Fr. S. T.	kr.	30,—
L. E.	»	50,—
Tidligere innkommet	»	2388,10

Ialt kr. 2468,10

Bønnens apostolat i vekst.

«Annuario Apostolatus Orationis», årboken for bønnens apostolat er nylig utkommet og bringer en utførlig beretning om dette apostolats fremgang i alle land. Medlemsantallet i alle de tilsluttede organisasjoner er i løpet av det forløpne år steget til 35 millioner — en vekst som hovedsakelig skyldes opprettelsen av 1621 centraler i den første halvdel av 1937. Ialt er der nu 124 482 centraler.

De religiøse tidsskrifter som forbundet utgir kan også glede sig over stadig stigende oplag — således steg «Jesu-Hjerte-Budbringeren» i Ukraine fra 22 000 til 40 000 abonnenter — det slovenske organ fra 27 000 til 29 000 — det kroatisk fra 45 000 til 55 000 og det ungarske enda fra 21 000 til 50 000. Ialt har «Budbringeren» rundt regnet 13 millioner abonnenter over hele jorden.

Også bønneforbundet «det eukaristiske kors-tog» er i vekst. Til dette forbunds spesielle opgaver hører celebreringen av messer for den Hl. Fader — i 70 land vil der i løpet av 1938 således bli lest 13747 messer på 5161 steder for paven. Og tross den katolske Kirkes vanskelige stilling i det

tredje rike — eller kan hende nettop som soning for alle de krenkelser den Hl. Fader lider der — kommer Tyskland her i første rekke. Mens det i 1937 her blev celebrert 436 messer for paven, er det for 1938 bestilt 1800!

De gåtefulle Maorier.

Ny Zealand — de to langstrakte smale øer sydøst for det australske kontinent — regnes nu for å være «den mest trofaste av de britiske dominions». Denne trofasthet er imidlertid ikke av gammel dato — så sent som omkring 1870-årene forsvarte de innfødte, maoriene, ennu sin selvstendighet med våpen i hånd og der raste da heftige kamper mellom dem og englenderne. Men også i disse naturskjønne egne har den engelske dyktighet ikke forneklet sig når det gjelder å vinne den oprinnelige befolkning, og dette er skjedd i så høi grad at en av Ny Zealands mest kjente skribenter nylig bebreidet sine landsmenn at de var «mere engelske enn englenderne selv».

Nu skal det medgis at de allerferreste av de nuværende nyzealendere er ekte maoris, idet kun ca. 70 000 av landets 1,6 millioner innbyggere kan betegnes med dette navn. Alle de andre er av ren europeisk herkomst eller tilhører en blandingsrase. Maorienenes vakre og tapre folkeslag har lidt den samme skjebne som så mange andre gamle kulturfolk — at det er bukket under for en fremmed og høiere utviklet civilisasjon.

Man kan med rette betegne maoriene som et kulturfolk. Det var ikke noen «ville» som hollenderen Tasman traff da han i 1640 opdaget landet eller som engelskmannen James Cook møtte da han i 1769 utforsket landet. Nettop deres særpregede høie kultur gjorde maoriene til en gåte gjennom lange tider for alle videnskapsmenn — og stedets første katolske biskop, franskmannen Pompallier, som for akkurat 100 år siden kom som misjonær til landet, forteller en meget karakteristisk anekdote i denne forbindelse. Da han og hans medarbeider for første gang møttes med den hedenske maoristamme Wirinaki og fremla den katolske lære for høvdingene, utbrøt en av disse: «Hvorledes — har disse to fremmede prester ikke koner og barn? Da er de sikkert den sanne Guds tjener!» Den forbausede misjonær nær bad om en forklaring, og de fortalte ham da at både hos Wirinakiene som hos de fleste andre Maoristammer fantes en urgammel legende ifølge hvilken der en dag skulde komme noen fremmede menn til landet som vilde forkynne en ny og sann religion, og man skulde kjenne dem som den sanne Guds tjener på det at de hverken hadde kone eller barn.

Der fantes flere slike gamle legender, tradisjoner og overleveringer som i høi grad lettet misjonærenes virke blandt de innfødte. Wirinakiene trodde således på en eneste Gud, et høieste vesen, som hadde skapt alle ting. Deres legender fortalte ennvide-

re at alle mennesker nedstammet fra et første par og at i tidens løp var størsteparten av menneskeslekten blitt moralsk ødelagte fordi «mørkets barn hadde hersket over lysets barn». Men så var det kommet en stor flod som hadde tilintetgjort alle de onde og kun noen ganske få gode var blitt reddet, fordi de hadde skjult sig i et svømmende hus. Seks måneder hadde de opholdt sig i dette hus, men endelig var de kommet til «Hawaiki» og hadde funnet tørt land der. Efterkommerne fra disse reddede mennesker var senere kommet over havet fra «Hawaiki» til Ny Zealand.

Det er ikke minst den store likhet mellom dette sagn og de bibelske beretninger i Mosebøkene, som har fått mange videnskapsmenn til for fullt alvor å mene at Maoriens oprinnelige hjemsted er å søke i Arabien eller Egypten. Typen adskiller sig også fra de andre Sydhavsbeboere ved sin lyse hudfarve og sin høie vekst. Andre etnologer hevder imidlertid at maoriene som alle de andre polynesiske stammer kommer fra India eller Bakindien og i flere etapper, som har strakt sig hver for sig over århundrer, er vandret over Ny-Guinea, Salomon-øene, Ny-Hebridene, Samoa, Tahiti og Hawai frem til sin nåværende bopel.

Man kan selvfølgelig diskutere maoriens oprinnelige hjemsted, men det kan iallfall fastslås at de er kommet fra Tahiti. Vel finnes der intet skriftlig bevis på dette, men den muntlige overlevering er så pass utførlig og bringer så mange enkeltheter og klare data at den kan gjelde for sikker kilde. Efter disse muntlige overleveringer, som er samlet og studert av de kristne misjonærer, kom i det niende århundre — altså ca. 800 år før hollenderne opdagelsesferd, — to polynesiske forskere fra «Hawaiki» (Tahiti?) i to båter de 3000 km. over havet og fant det nåværende Ny Zealand, som de gjennomreiste på kryss og tvers uten å treffe et eneste menneske.

To hundre år senere — ca. 1100 — kom atter noen polynesere fra «Hawaiki» og denne gang fant de mennesker: en spebygget sort race, som antagelig i løpet av disse mellomliggende århundrer var innvandret fra Ny-Hebridene. Men nu begynte det en hel folkevandring fra «Hawaiki» til Ny Zealand, idet polyneserne utvandret til dette land, som noen hundre år senere europeerne drog til Amerika. I århundreder varte denne folkevandring som man overhodet ikke la merke til i Europa. Omkring år 1400 ankom en hel flotille av polynesiske kolonister — maoriene — og dermed var den sorte stammes dødsstund slått. De blev fortrenget og maoriene besatte hele landet.

250 år senere bante Tasman veien for en helt ny utvikling — nu kom de hvite inn i landet og det var maoriens tur til å fortrenkes og miste herredømmet.

*

Ny-Zealands misjonshistorie er særlig interessant, men den er dessverre atter et sørgelig eksempel på at de verste vanskeligheter ikke beredes misjonærene av hedningene, men stammer fra de hvite selv. Bi-

skop Pompailler hadde i begynnelsen skjønnere resultater av sitt virke — men de europeiske kriger satte også sine spor i disse fjerne egner og fikk maoriene til å se med den dypeste mistillit på alt som kom fra Europa, deriblandt også på kristendommen. Idag bekjenner ca. 9500 maorier sig til kato-lisismen og misjonens hundreårs jubileum blev feiret i mars med store festligheter — blandt annet reistes det et minnesmerke for biskop Pompailler på det sted hvor han først gikk i land.

Program for landsmøtet pinsen 1938.

Søndag 5. juni, 1ste pinsedag.

- Kl. 8.15: Messe med felleskommunion i St. Olavs kirke. Efter messen en enkel frokost i klubblokalet for de delegerte.
- » 10.30: Pontifikalmesse i St. Olavs kirke.
  - » 13.00: Landsmøte i gymnastikksalen på St. Sunniva skole.
  - » 19.00: Festandakt i St. Olavs kirke.
  - » 20.00: Festmøte med underholdning i festivitetslokalet.
- Der serveres forfriskninger.

Mandag 6. juni, 2nen pinsedag.

- Kl. 9.00: Sangmesse.
- » 15.00: Festmiddag på Ekebergrestauranten. Daglig antrekk.

— og derute.

Abbed i 50 år på Store St. Bernhard. Abbeden på Store St. Bernhard-hospitset mgr. Theophil Bourgeois, har nylig feiret sitt 50-års jubileum som abbed. Han var 33 år gammel da han fikk mitraen og staven og den dag idag leder han med ungdommelig kraft de 54 munkere og 10 lægbrødre som klostersonsamfundet består av. Ved de senere tiders mange tekniske fremskritt på kommunikasjonsmidlenes område er jo for en stor del det faremoment bortfalt som hittil var knyttet til alle alpepassene og dannet forutsetningene for munkenes opofrende virksomhet — i årenes løp har de reddet mange menneskeliv. Imidlertid utøver de fremdeles en utstrakt gjestfrihet, men den kommer nu mest de ubemidlede til gode. De er også meget søkte som sjelesørgere — både av de omkringboende i de nærmeste dalstrøk og av de mange reisende, hvem den storslåtne natur ofte tvinger til en ettertanke de hittil har søkt å holde fra sig.

Kardinal Baudrillart hos paven. Efter sin tilbakekomst til Paris fra Rom har kardinal Baudrillart gitt en gripende skildring av en audiens, han hadde hos den Hl.

Fader. Han sier bl. a.: «Jeg var dypt rystet i min sjels innerste. Straks ved begynnelsen av audiensen tok den Hl. Fader til å tale om tidens alvorligste og mest nærliggende problemer og i mer enn 20 minutter utviklet han sitt syn på dem. I sin med klar og kraftig stemme fremførte monolog la paven hele sin sterke tro, store klokskap og varme hjertelag. Som fra et friskt opkomme fremsatte han omfattende historiske, filosofiske og teologiske tanker om den religiøse og moralske ledelse av menneskeheten i lys av Guds plan —. Ja, menneskeheten kan være sikker på at de i overhyrdens personlighet har en uforferdet og urokkelig forsvarer av den hellige sannhet. Han har alltid modig forkynt denne sannhet og holdt den op til beskuelse av alle, når man forsøkte på å føre menneskeheten vill og narre den. Må Gud beskytte vår Hl. Fader som er skjenket oss tilbake fra dødens terskel, så at han fremdeles i kraft av sin ånds styrke og klarhet kan føre oss frelst ut av de farer som nu truer hele verden».

Psykoanalytikerens dr. Jung om religion og psykologi. I sin nyeste bok «Psychologie und Religion» skriver den berømte psykoanalytiker dr. Jung bl. a.: «Den religiøse opplevelse er absolutt. Den kan ikke diskuteres. Man kan kun si at man ikke har hatt en slik opplevelse og motparten vil da svare: «Det var skade — jeg har hatt det». Og dermed er all diskusjon slutt. Hva verden så enn tenker om den religiøse opplevelse, så er det sikkert at den som har hatt en slik, besitter en stor skatt som for ham er livets kilde, mening og skjønnhet og lar ham skue verden og menneskene i en ny glans. Han har fred. Hvem tør våge å hevde at et slikt liv ikke er riktig og at en slik fred er en ren illusjon? Blir ikke de siste tings sannhet bevist allerede i og med den kjensgjerning at de hjelper oss til å bære livet bedre?»

En returbillett. Grekenland har nylig høytideligholdt den 25-årige minnedag for kong Georg I's død. Han var som bekjent bestefar til den nuværende konge og dynastiets grunnlegger, sønn av kong Christian IX av Danmark, og falt etter 50 års velsignelsesrik regjering som offer for et attentat i Saloniki. Et gresk blad har nu offentliggjort følgende som monarken i sin tid fortalte i en snevrere krets: Hvert år gjennomgikk kongen en kur i Aix-les-Bains og pleiet samtidig å benytte denne sin ferie til politiske konferanser og besøk ved andre hoff. Regelmessig kom han også til Wien, hvor han var meget populær, og besøkte da alltid keiser Franz Josef, som han stod i nært vennskapsforhold til, likesom han også opholdt sig noen tid i Gmunden hos sin søster, hertuginne Thyra av Cumberland. Likeledes besøkte han alltid Venedig noen dager, og det var da fast takst at han hver aften spilte sjakk med kardinalpatriarken Sarto. Etter at denne som pave Pius X hadde besteget St. Petri stol kom kong Georg på offisielt besøk til det italienske kongepar i Quirinalet og avla da også den Hl. Fader en visitt. Paven mottok ham hjertelig og lot sig endog fotografere sammen med ham, hvad den gang var en sjelden ære. Paven minnedes de felles sjakkpartier, som hans høie embed nu avskar ham fra å kunne gjenopta — og talte i den forbindelse om hvor uanet den høie verdighet var blitt tildelt ham. Og som bevis på dette gikk den Hl. Fader hen til sitt skrivebord og tok fra en av skuffene et lite stykke kartong: den ubenyttede halvdel av den tur-returbillett han før sin avreise

til konklavet hadde løst i Venedig. — Kong Georg bad om å få den som en erindring og den er den dag i dag i hans etterkommeres besiddelse.

St. Paulus på frimerker. Som det siste av en usedvanlig vakker frimerkeserie har den greske regjering utsendt et til en verdi av 7 drakmer som bærer billedet av St. Paulus da han preker på Marshøiden ved Akropolis. 10-drakmermerket i samme serie viser det indre av den fra det 6te århundre stammende St. Demetriuskirke og 15-drakmermerket muhamedanernes tilbaketog fra Konstantinopol.

Islam på fremmarsj. De forskjellige muhamedanske folk har sluttet sig sammen under løsenet: «Den islamitiske verdens mobilisering!» Et typisk eksempel er det opprop som muhamedanerne i Syrien og Palestina har utsendt til «Alatyrk og de ledende menn i Ankara», hvori det oppfordres til en handlekraftig samling av alle muhamedanerne under Islams banner og blandt annet heter: «La oss tilsammen bygge et sterkt, fast rike for Muhammed! Det nære Østens land, som omfatter så mange arabere og andre trosfeller, trenger til vårt vennskap og vår støtte. La oss glemme den tunge fortid hvor araberne reiste sig mot sine trosbrødre og forbant sig med fremmede folkeslag for å ødelegge det tyrkiske rike, og hvor tyrkerne vendte sig mot araberne for å ødelegge kalifatet og den arabiske kultur. Bagdad er det stumme vidne om at våre tyrkiske brødre rolig så til da deres trosfeller, araberne blev mishandlet av spanierne — Kordoba, Granada og Toledo forteller den dag idag om våre broderfeider. La oss nu begrave fortiden for alltid, glemme alle smertelige erindringer, glemme det skjeddets mørke bak oss og slutte oss sammen til en ny enhet. Ovrfor den tunge politiske stilling og de uløste internasjonale problemer gjelder det om å danne en muhamedansk allianse til forsvar for de muhamedansk-arablske staters uavhengighet. Denne allianse vil være det første skritt i virkeligjørelsen av det pan-muhamedanske ideal». — Sikkert vil det kristne misjonsarbeid bli stillet foran nye og vanskelige oppgaver ved denne opplussen av panislamismen.

Hitler-ungdommens moralprinsipper. I det nazistiske ungdomsblad «Welle und Macht» har chefredaktøren, Günter Kaufmann, erklært det for nødvendig «å overvinne Kirkens innflytelse på menneskene i problemene om den moralske holdning». Den nye generasjon må treffe sin «moralske innstilling i kraft av en livsanskuelse» (d. v. s. efter nasjonalsocialismens forskrifter). Altså skal Kirke og kristendom utelukkes fra enhver befattning med «moralske problemer».

Skilsmisene stiger i Frankrike. De statistiske oppgaver fra civilkontorene viser at også i Frankrike blir tallene for ekteskapsstiftelse og skilsmisse stadig ugunstigere. Mens det i 1930 sålees var 169 000 ekteskap og 9700 skilsmisser, er de samme tall for 1937 132000 og 11600!

Kirkenybygg i Bayern. 1932—37 er der opført 160 nye kirker i Bayern og 25 er i øieblikket under opførelse.

Redaktør: Mgr. Irgens.

K. Grønli's Bok- & Akcidenstrykkeri.
(Inneh. Alf & Johs. Grønli).